

Nr 17

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om att avsätta området Padjelanta i Norrbottens län till nationalpark, m. m.

I en den 16 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 126, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen 1) att medge att en ny nationalpark, benämnd Padjelanta nationalpark, får avsättas på huvudsakligen de grunder, som angivits i det föregående, och med i huvudsak de gränser, som inlagts med röda, streckade linjer på en vid statsrådsprotokollet fogad karta, 2) att medge att Sareks nationalpark utvidgas med den del av Pärekslätten, vars huvudsakliga gränser inlagts med röda, streckade linjer på sagda karta, 3) att, på de grunder som angivits, medge vissa i propositionen åsyftade intrång i Sareks, Stora Sjöfallets och Abisko nationalparker.

Till grund för propositionen ligger *dels* en skrivelse den 28 februari 1957, däri Vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska turistföreningen och Svenska fjällklubben hemställt om att området Padjelanta måtte avsättas till nationalpark och om att viss utvidgning måtte ske av Sareks nationalpark samt ett den 6 maj 1961 av länsstyrelsen i Norrbottens län framlagt förslag i anledning av förenämnda skrivelse och däröver avgivna remissyttranden, *dels* framställningar av vattenfallsstyrelsen rörande intrång i Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker på grund av vattenkraftutbyggnader, *dels* ansökning av Svenska naturskyddsföreningen om tillstånd att inom Abisko nationalpark anlägga en linbana samt utföra vissa mindre rönjningar. I propositionen har vidare berörts en den 5 oktober 1961 dagtecknad överenskommelse mellan naturskyddet och vattenfallsstyrelsen om planeringen av vattenkraftutbyggnader inom huvuddelen av de norrländska vattendragen.

Departementschefen har efter redogörelse för de olika framställningarna och däröver avgivna remissyttranden anfört följande.

»I det föregående har redovisats ett flertal framställningar, som rör mycket väsentliga naturvårdsintressen. En avvägning mellan dessa intressen och andra berörda — främst de som hör samman med den tekniska och ekonomiska utvecklingen, turismen, rennäringen, jakten och fisket — föranleder mig att framlägga följande förslag.

Omedelbart väster om Sareks högfjällsområde bör avsättas en ny nationalpark, innefattande Padjelantaområdet och trakterna närmast norr och söder därom. Gränserna för den nya nationalparken, som bör benämnas Padjelanta nationalpark, torde i huvudsak böra överensstämja med vad som utmärkts med röda, streckade linjer på den i ärendet upprättade kartan. Nationalparken kommer därvid att få en areal av sammanlagt cirka 1 950 km² samt inrymma ett område med utpräglad karaktär av vildmark och med en flora, speciellt värd att skydda. Länsstyrelsen i Norrbottens län har föreslagit, att området kring sjön Råvejaure och dess avlopp skall ingå i parken. Detta är jag emellertid ej beredd förorda. Frågan huruvida området senare bör tillföras nationalparken anser jag böra upptas till prövning när en reglering av älven Tarraätno aktualiseras. Vid samma tillfälle bör också närmare övervägas om Tarradalen i övrigt bör infogas i Padjelanta nationalpark. Att sjön Vaimok såsom Svenska fjällklubben förordat skall ingå i parken kan jag inte tillstyrka.

Förvaltningen av Padjelanta nationalpark bör, liksom redan är fallet beträffande övriga parker, åvila domänverket.

Inom området för den föreslagna nationalparken skall inga vattenregleringar få förekomma. Vad gäller gruvnäringen bör erinras om att enligt 5 § 2 gruvlagen inmutat område inte får omfatta vare sig mark, som blivit avsatt till nationalpark, eller mark som statlig myndighet föreslagit Kungl. Maj:t skall förklaras såsom nationalpark. Om synnerliga skäl föreligger, kan dock Kungl. Maj:t medge undantag från inmutningsförbudet. Såsom domänstyrelsen antytt kan detta stadgande inte utan vidare föranleda att all inmutning med därav följande undersökningar och gruvbrytning bör medges. En prövning måste i varje särskilt fall ske om dispens kan och bör lämnas. Därvid torde hänsyn böra tas till såväl de ekonomiska intressena som det i naturskyddslagen angivna allmänna ändamålet med en nationalpark.

Vad gäller turismen inom nationalparken bör denna tillgodoses så långt detta kan finnas lämpligt utan att naturvårdsintressena åsidosätts. Någon begränsning av turisternas rörelsefrihet till vissa delar av parken eller till vissa leder bör inte ske. Ett av motiven för nationalparkens tillkomst anser jag nämligen vara att områdets karaktär av vildmark skall kunna väsentligen i orubbat skick upplevas fritt av envar intresserad. Kommersiell exploatering för turiständamål skall självfallet undvikas.

Det måste anses vara till avsevärt gagn för rennäringen att avsätta Padjelanta till nationalpark, då därigenom de rika renbetesmarkerna inom om-

rådet bevaras och obehindrat kan utnyttjas som hittills. I syfte att motverka att rovdjursproblemet blir besvärande inom parken förordar jag, att rennäringens utövare skall — utöver den jakt de äger rätt till enligt naturskyddslagen — kunna bedriva inte blott nödvärnsjakt på björn och lo utan, efter domänstyrelsens medgivande, även annan jakt på dessa rovdjur. De bör likaså kunna medges jaga älg. Även andra personer än renskötare och därvid framför allt sådana som tillhör ortsbefolkningen i övrigt bör efter ansökan kunna beviljas jakttillstånd. Jag förutsätter dock att domänstyrelsen vid tillståndsgivningen och beviljandet av förlängda tillstånd väl bevakar att Padjelantaparken i största utsträckning bibehåller sin karaktär av vildmark samtidigt som renskötarnas intressen uppmärksammas.

Tillkomsten av den nya nationalparken bör inte få leda till att renskötarnas eller den övriga ortsbefolkningens nuvarande möjligheter till fiske i vattendragen inskränks. Rätt till fiske inom parkens gränser bör av domänstyrelsen i begränsad mån kunna lämnas även andra personer, varvid dock permanenta eller yrkesmässiga fiskeupplåtelser inte bör komma i fråga.

Ansökan om tillstånd att flyga till nationalparken bör normalt prövas av domänstyrelsen. Härvid bör generellt landningstillstånd lämnas polis, ambulans och militär — dock ej för skjut- eller bombfällningsövningar — liksom också rennäringens utövare, vattenfallsverket och lappväsendet. Huruvida reguljär flygtrafik för befordran av turister skall tillåtas är ett spörsmål som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra efter eventuell ansökan.

Den bevakning, som erfordras inom Padjelanta nationalpark, torde kräva att minst två tillsynsmän anställs av domänverket.

De förhållandevis ringa inkomster, som inflyter från nationalparken, bör enligt min mening tillföras en särskild parkkassa. Ur denna bör medel tas för att tillgodose utgifter inom parken som särskilt gagnar renskötseln. I den mån inkomsterna i övrigt ej förslår till att bestrida domänverkets kostnader för förvaltningen av parken bör ämbetsverket härför tills vidare anlita domänfonden.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t dels att i detalj fastställa gränserna för Padjelanta nationalpark, dels att i enlighet med bestämmelserna i naturskyddslagen och med vad jag här anfört meddela de reglementariska föreskrifter för området, som är erforderliga.

Det på kartan med rött angivna område, som innefattar huvuddelen av Pårekslätten söder om Sareks nationalpark, bör infogas i denna. Främsta motivet härför är områdets speciella karaktär av tillhåll för änder, vadare och andra fåglar. Rennäringens intressen bör iaktas i samband med nationalparkens utvidgning. Gränserna för tillskottsområdet torde böra närmare fastställas av Kungl. Maj:t, varvid det av vattenfallsstyrelsen framförda förslaget om viss begränsning av detsamma bör beak-

tas med hänsyn till de skäl härför som styrelsen anfört. Frågan om att hänföra den del av Pårekslätten, som ligger närmast Sjabtjakjaure, till Sareks nationalpark liksom också spørsmålet om att lägga Tjuoltadalen till denna park anser jag böra prövas först i samband med att frågan om exploatering av Kamajåkk och om överledning därifrån behandlas. Ej heller bör förslaget att avsätta mark vid sjön Sitojaure till Sareks nationalpark avgöras förrän i anslutning till frågan om vissa vattenregleringsåtgärder, som rör sjön. Att spørsmålen huruvida nämnda områden skall skyddas ställs på framtiden anser jag inte skall utgöra någon begränsning för gruvnäringen där. — Någon ställning behöver för närvarande inte tas till vattenfallsstyrelsens hemställan om vissa minskningar av nationalparken vid Sitojaure och Njåtsosjåkk.

Med hänvisning till behovet av vattenkraftutbyggnader har Kungl. Maj:t tidigare denna dag meddelat beslut i de i det föregående omnämnda ärendena rörande tillstånd att reglera sjöarna Tjaktjajaure, Snjäarak, Keddek och Rittak ävensom rörande den tredje suurvaregleringen och regleringen av sjön Satisjaure. Dessa regleringsföretag berör Sareks nationalpark respektive Stora Sjöfallets nationalpark. Besluten innebär i huvudsak att regleringarna får komma till stånd såvitt ankommer på Kungl. Maj:ts prövning enligt vattenlagen. Samtidigt har Kungl. Maj:t förklarat sig komma att underställa riksdagen frågan om de intrång i nationalparkerna, som erfordras för att regleringsföretagen skall kunna utföras. De intrång för vattenregleringsändamål i Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker som åsyftas har begränsad geografisk räckvidd. De skadar inte heller i någon större utsträckning de intressen, för vilka nationalparkerna väsentligen tillkommit. Jag finner därför för min del att intrången bör få ske, dock utan att någon ändring tills vidare genomförs av nationalparkernas gränser. Däremot bör Kungl. Maj:t med stöd av naturskyddslagen — enligt vilken det överlåtits åt Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter för att trygga ändamålet med en nationalpark — meddela närmare bestämmelser för att i möjlig mån minska verkningarna av intrången i avseende på naturvärden och andra intressen som nu skyddas genom reglerna för nationalparkerna. Kungl. Maj:t bör, därest riksdagen ej har något att erinra däremot, kunna medge att erforderliga vägar och kraftledningar anläggs inom parkerna i samband med vattenregleringarna.

På grundval av vad jag sålunda anfört förordar jag, att Kungl. Maj:t anhåller om riksdagens medgivande att gällande nationalparksbestämmelser inte skall utgöra hinder för nämnda vattenregleringar och därmed sammanhängande åtgärder, vilka rör Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker.

Den förut berörda framställningen om att få anlägga en kraftstation vid Vietas inom Stora Sjöfallets nationalpark samt att få göra vissa andra anläggningsarbeten i samband därmed har ännu ej slutligt prövats av veder-

börande vattendomstol. Även om det inte är nödvändigt för ett ekonomiskt utnyttjande av Satisjaures reglering att kraftstationen kommer till stånd, föreligger likväl ett sådant samband mellan åtgärderna att det syns mig önskvärt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att — därest så senare kan anses motiverat — få medge intrång i Stora Sjöfallets nationalpark genom anläggande av kraftstationen och därmed sammanhängande till- och avloppsleder samt tillfartsvägar och kraftledningar. Någon ställning till vattenfallsstyrelsens framställningar om andra intrång i denna nationalpark, bland annat i samband med en fjärde suorvareglering, behöver för närvarande inte tas med hänsyn till att ärendena i fråga ännu ej börjat behandlas av vattendomstolen. Först i anslutning till den slutliga prövningen av dessa ärenden bör avgöras vilka ändringar av gränserna för Stora Sjöfallets och Sareks nationalparker som befinns motiverade som följd av intrången i parkerna.

Mot de förslag till mindre ingrepp i Abisko nationalpark, som återgetts i det föregående, har jag inte något att erinra. Riksdagens medgivande till dessa ingrepp torde böra inhämtas. Det bör sedermera ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i ämnet, däribland föreskrifter om dispositionen av de medel Svenska turistföreningen skall erlagga för upplåtelsen av mark till föreningen.

Slutligen vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att den i det föregående omnämnda överenskommelsen mellan vattenfallsstyrelsen och naturskyddet kunnat komma till stånd. Det är min förhoppning att därigenom lagts en grund som gör det möjligt för berörda parter att senare uppnå enighet i enahanda spörsmål beträffande andra av våra vattendrag.»

Utskottet. Det i propositionen framlagda förslaget att avsätta det väster om Sareks och söder om Stora Sjöfallets nationalparker belägna Padjelantaområdet till nationalpark tillstyrkes av utskottet. Genom förslaget skapas ett sammanhängande vidsträckt vildmarksområde inom sig rymmande i huvudsak alla de skilda naturtyper, som tillhör den svenska fjällvärlden. Det synes utskottet lämpligt att i detta sammanhang utöka Sareks nationalpark med huvuddelen av Pårekslätten. Ökat skydd kan därigenom beredas detta område, som utgör en säregen landskapstyp och är ett mycket omtyckt fågeltillhåll. Vad departementschefen föreslagit beträffande avgränsningen av Padjelanta nationalpark och berörda del av Pårekslätten möter ingen invändning från utskottets sida. Ej heller har utskottet något att erinra mot att de reglementariska föreskrifterna för den nya nationalparken utformas på sätt i propositionen angivits.

Vad gäller de intrång i Sareks och Stora Sjöfallets nationalparker, som äger samband med de aktuella vattenregleringarna i bl.a. sjöarna Tjaktjajaure och Satisjaure samt i Suorvasjöarna, kan utskottet ansluta sig

till vad departementschefen föreslagit därom. Intrången bör sålunda få ske men utan att någon ändring av nationalparkernas gränser tills vidare företas. Utskottet tillstyrker ävenledes de föreslagna nationalparksintrången till följd av dels den planerade kraftverksanläggningen vid Vietas inom Stora Sjöfallets nationalpark och dels anordnandet av linbana m. m. inom Abisko nationalpark.

I likhet med departementschefen vill utskottet uttala sin tillfredsställelse över att vattenfallsstyrelsen och naturskyddsintressenterna uppnått en överenskommelse om planeringen av vattenkraftexploateringen i huvuddelen av de norrländska vattendragen.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

1) medge att en ny nationalpark, benämnd Padjelanta nationalpark, får avsättas på huvudsakligen de grunder, som angivits i det föregående, och med i huvudsak de gränser, som inlagts med röda, streckade linjer på en till propositionen hörande karta

2) medge att Sareks nationalpark utvidgas med den del av Pårekslätten, vars huvudsakliga gränser inlagts med röda, streckade linjer på sagda karta

3) på de grunder som angivits medge de i det föregående åsyftade intrången i Sareks, Stora Sjöfallets och Abisko nationalparker.

Stockholm den 26 april 1962

På jordbruksutskottets vägnar:

SIGFRID JONSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Bertil Andersson, Hermanson*, Mossberger, Nils Hansson, Svärd*, Kristiansson*, Augustsson* och Åkesson*,

från andra kammaren: herrar Sigfrid Jonsson i Strömsund, Antby, Lindström*, fru Lindskog, herrar Arweson*, Nilsson i Lönsboda, Östlund, Eliasson i Moholm, Lundmark och Dahlgren.